

استفاده از مدل اقتصاد سنجی لوجیت در تعیین ارزش اقتصادی توریسم

محمد رضا شریعتی^۱ حسن یگانه^۲ و عادل سپهری^۳

^۱دانشجو کارشناسی ارشد مرتعداری دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

^۲استادیار دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

^۳استاد دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

چکیده

هدف این پژوهش برآورد ارزش تفریحی حوزه آبخیز ابر با استفاده از روش ارزش‌گذاری مشروط است. برای بررسی عوامل موثر بر میزان تمایل به پرداخت افراد، الگوی لوجیت به روش حداکثر راستنمایی برآورد شد. روش استخراج پیشنهاد روش دوگانه - دوبعدی است. داده‌های مورد نیاز از طریق تکمیل پرسشنامه و مصاحبه حضوری با بازدیدکننده از منطقه مذکور جمع‌آوری شد. براساس نتایج مدل مورد استفاده در تعیین عوامل موثر بر میزان ارزش تفریحی منطقه، متغیرهای رضایت از خدمات رفاهی، اقامت شبانه در صورت ایجاد کمپ، هزینه خانوار و پیشنهاد در سطح احتمال ۵ درصد معنی‌دار می‌باشند و از عوامل مؤثر در میزان WTP بازدیدکنندگان برای استفاده از حوزه آبخیز ابر می‌باشند. در این مطالعه، متوسط WTP به‌عنوان قیمت ورودیه برای هر بازدیدکننده جهت استفاده از پارک جنگلی ۸۰۹۶ ریال بدست آمده است. نتایج بیان می‌کند که حوزه آبخیز ابر ارزش تفریحی قابل توجهی داشته که این ارزش برای سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان، توجهی را فراهم می‌کند تا از کیفیت منابع طبیعی حمایت نمایند و از کم‌جلوه دادن منابع مرتعی جلوگیری کنند.

واژه‌های کلیدی

ارزش‌گذاری مشروط، مدل لاجیت، درآمد، تمایل به پرداخت

مقدمه

از روش‌های استاندارد و انعطاف‌پذیر برای اندازه‌گیری تمایل به پرداخت و ارزش اکوتوریسمی مناطق گردشگری، روش ارزش‌گذاری مشروط می‌باشد. روش ارزش‌گذاری مشروط (CVM) یک روش ارزش‌گذاری غیربازاری و انعطاف‌پذیر می‌باشد که بطور گسترده در تجزیه و تحلیل هزینه-منفعت و ارزیابی تأثیرات زیست‌محیطی استفاده می‌شود (Mitchell and Carson, 1989). روش ارزش‌گذاری مشروط برای نخستین بار در سال ۱۹۶۳ مورد استفاده قرار گرفت. اما بعد از آن تا اواسط دهه ۱۹۷۰ که توسعه این روش با جدیت آغاز شد، بکار نرفت (Venkatachalam, 2003).

از آن زمان به بعد این روش به صورت روزافزونی مورد استفاده قرار گرفته است و یکی از بهترین و در عین حال بحث‌برانگیزترین روش‌ها در میان روشهای ارزش‌گذاری مواهب زیست‌محیطی قلمداد می‌شود (Venkatachalam, 2003). در این روش نیاز به

مراجعه به افراد جهت تعیین ارزش اقتصادی کالاها و خدمات زیست‌محیطی (مثل مطلوب بودن حاصل از بهره‌مندی و استفاده از یک منبع طبیعی) است. به همین دلیل روش ارزیابی مشروط را غالباً روش ترجیح می‌نامند. در دیدگاه اقتصادی رایج ارزش به عنوان درجه ترجیح انسان تعریف می‌شود. با در نظر گرفتن این طرز فکر می‌توان با استفاده از پرسشنامه و مشاهده رفتار افراد از میزان تمایل به پرداخت آنها برای خدمات غیربازاری محیط زیست آگاهی یافت. روش ارزش‌گذاری مشروط، به طور متداول برای برآورد دو ارزش مهم یعنی ارزش وجودی و ارزش انتخاب مفید و قابل استفاده می‌باشد (Venkatachalam, 2003). این روش تلاش می‌کند تا تمایل به پرداخت افراد را تحت سناریوهای بازار فرضی معین، تعیین نماید (Lee and Han, 2002).

دو نقطه قوت قابل ذکر در استفاده از روش ارزش‌گذاری مشروط اینست که اولاً، با این روش نه تنها می‌توان WTP در شرایط موجود آن محیط طبیعی مورد نظر را به دست آورد بلکه این تمایل را در صورت بروز تغییرات فرضی در این اکوسیستم نیز محاسبه کرد. دیگر این که با استفاده از این روش میتوان به ارزش‌گذاری سفرهای دارای چند مقصد از طریق پرسش سئوالات فرضی در مورد هر یک از مقاصد، اقدام کرد (Lee and Han, 2002). با این حال، روش CVM دارای کاستی‌هایی نیز است و این موضوع به صورت عام قابل پذیرش است که روش ارزش‌گذاری مشروط، به علت وابسته بودن به سناریوهای فرضی، از خطاهای احتمالی اندازه‌گیری بدور نیست (Sheikh et al., 2007). به عبارت دیگر استفاده از روش‌های ترجیحات ابراز شده، بتنهایی، برای اندازه‌گیری صحیح ارزش‌های اجتماعی کالاها و خدمات زیست‌محیطی چندان مناسب نیست (Schlapfer, 2007). در تنظیم یک ارزش‌گذاری مشروط باید به این نکته توجه کرد که برای گروه پاسخگو دشوار است که در مورد کالاها و خدمات زیست‌محیطی که با آنها آشنایی ندارند ترجیحات خود را به صورت دقیق و صحیح بیان کنند، مگر آنکه از قبل توضیحات کامل و جامعی در مورد انتخاب‌های مورد بررسی به آنها داده شده باشد (Schlapfer, 2007). بنابراین بهتر است که پرسشنامه‌های مورد استفاده دارای اطلاعات صحیح و کاملی از این نظر باشد و فرد محقق خود به صورت چهره به چهره نیز توضیحات کافی را در اختیار پاسخگو قرار دهد.